

YÖNETİM ANLAYIŞININ MİKRO ANALİZİNİN YAPILDIĞI YER:AİLE

Ali ACAR*

ÖZET

Aile sosyal bir grup olup temel faaliyetleri açısından yönetime benzemektedir. Yönetimin işlevleri ve görevleri ailede de organize edilmektedir. Özellikle iletişim ailede olduğu gibi yönetimin tüm süreçlerinde temel teşkil etmektedir. Ailenin amaçları ve değerlerine göre planlama yapılır buna göre aile yönlendirilir. Böylece uygun kurumsal yapı oluşturulur. Buna benzer şekilde tüm yönetsel fonksiyonlar, ailenin fonksiyonlarına ve değerlerine yansıtılır. Kurumsal işlevlerdeki tüm değişimler aile ve yönetim ilişkilerini de değiştirmiştir.

Anahtar kelimeler: Yönetim, Aile, Yönetim Fonksiyonları

GİRİŞ

Aile toplumun en küçük birimi olduğundan toplumdaki yönetim anlayışlarının yansıtıldığı yer aile birimidir. Diğer bir deyişle ailedeki yönetim anlayışları topluma da yansımaktadır. Aile toplumun en küçük organize olmuş bir sosyal birimidir. Organizasyon, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere iki veya daha fazla kişinin çabalarını bilinçli olarak birleştirmeleriyle ortaya çıkan işbirliği sistemidir.⁹⁶ Toplumun mikro düzeyinde göstergesi aile sağlam olduğu zaman toplum da sağlam olur ifadesinin bir göstergesi olarak ailede katılımcı, paylaşımcı davranışların oluşumu zaman süreci içinde topluma yansımaları kaçınılmazdır.

Aile biriminde aile üyelerinin yönlendirilmesi diğer bir deyişle yönetilmesi bazı yeteneklere bağlıdır. Toplumda makro seviyede oluşan yöneticilerde etkinliği artıran çeşitli faktörler⁹⁷ aile kurumunda da geçerli olmaktadır. Bunlar; teknik yetenek ve yeterlilik, ilişkiler sistemi ve ilişkileri geliştirme, sosyal gelişme başlıkları altında toplanabilir.

* Doç.Dr.,Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Öğretim Üyesi

⁹⁶ Koontz/O'Donnell/Wehrich, Essentials of Management, p.162.

⁹⁷ a.g.e., s.17.

Geleneksel ailede babanın veya işsiz kocanın aşırı yük ve sorumluluk yüklenmesi sonucunda otorite tipleri açısından ilkel otoriteyi beraberinde getirmektedir. Bu otorite tipi geleneksel yönetimin anlayışı ile eş anlamlı olmaktadır. Geleneksel yönetim anlayışı işletmelerde ve ailelerde değişim ve gelişim sürecinde yeni değer ve yaklaşımların oluşturulması ile modern yaklaşımların kabullenilmesi, toplumdaki organizasyonlarda olduğu gibi aile kurumunu da geleneksel yönetim anlayışı geçerliliğini yitirerek katılımcı, sorumlulukları paylaşımcı bir otorite anlayışı (yönetim anlayışı) meydana gelmektedir.⁹⁸

Ailenin idarecisi durumunda olan babanın çocuklar üzerinde etkisi, yöneticinin çalışanlar üzerindeki etkisi gibidir. Çift yönlü olarak çalışanın yönetim kademesine etkisi gibi çocuklarda ana-babaları üzerine tesir edebilir; onları bir dereceye kadar değiştirebilirler. Genç kız veya delikanlı aile içindeki geçimsizlikleri önleyecek kadar gelişmiş ve büyümüşlerdir. Yöneticinin işyerinde ve organizasyondaki işlevi gibi anne ve baba da önerileri ve katkılarıyla aile içindeki gerilimleri önleyebilirler. En azından minimum seviyeye indirebilir. Durum böyle iken insan daha dikkatli davranıp etrafındaki yakınları ile anlaşarak uyum içinde olmaları gerekmektedir.

Aile içindeki anlaşmazlıklar işletmelerin özellikle başlangıç dönemlerinde meydana gelen gerilim ve kriz oluşumları olabilmektedir. Anne ile baba veya ana-baba ve çocuklar arasındaki fikir ayrılıklarından doğan tartışmalar, eskiden vardı günümüzde de vardır. Gelecekte de var olacaktır. Özellikle gençlerin günlük çağında veya evlenme çağlarında aile fertleri arasında çeşitli münakaşalar olabilmektedir. Yönetici statüsünde bulunanın yapabileceği en önemli iş, gerilim ve kriz zamanlarında bunların bir kurum veya örgüt kültürü içerisinde amaçların ve politikaların potasında gelişmeye dönüşümünü sağlayabilmektir.

1. Yönetim Politikaları

Yukarıda ifade edildiği gibi aile içindeki görüş ayrılıkları çözümlenemez bir düzeyde değildir. Aşırı olmamak kaydıyla aile üyeleri arasındaki farklı görüşler zararlı değil faydalıdır. Görüş ayrılıklarının oluşmasına karşın aile üyeleri arasındaki rol ve statü betimlemesi, her üyenin kendi görüşünü serbestçe ifade edebiliyorsa bu aile yapısında tam bir demokrasi havası esiyor demektir.

Buna mukabil görüş ayrılıklarının oluşmadığı, sessiz, sedasız bir aile gerçek ideal bir aile midir? Buna cevap verebilmek için aile yapısının ve aile üyelerinin rol, statü ve kararlara katılma oranlarının incelenmesi gerekir. Bazı ailelerde ailenin bir ferdi diğer üyelerden daha üstün tutulur, daima-

⁹⁸ Turner H., "Family" Social Organization, p. 59-63

doğru veya yanlış- onun dediği olur, başka kimsenin kendi düşüncelerini ve kararlarını ortaya koymaya cesaret edemez ise bu aile sakin görünse bile aile içinde tatsız ve tuzsuz bir hayat devam ediyor demektir. Bunun aksine tatlı ve tuzlu bu hayat tarzı için de zoraki görüş ayrılıklarının olması da yanlıştır. Önemli olan husus bunun ölçüsü nedir? Bunun tesbit edilebilmesidir.

1.1. Açıklık

Aile üyeleri arasında alınan karar ve eylemlerde bir organizasyonda olduğu gibi açıklık politikasının uygulanması gerekir. Her üye işlev ve rollerini açık olarak ortaya koymadan eylemlerin gerçekleştirilmesi ve yerine getirilmesi çeşitli olumsuzluklara yol açabilir. Yapılan veya yapılacak her eylemin açık olarak ifade edilmeli ve belirtilmelidir.⁹⁹

Aile içindeki sosyal birlik atmosferini oluşturan aile üyelerinin birbirlerine karşı duydukları sevgi duygusal temele dayandığından aile üyeleri arasında meydana gelen aykırı fikirler, görüşler karşılıklı fikir teatisi biçiminde olumlu yönlere kanalize edilebilir. İlk bakışta meydana gelen aykırı fikirler, görüşler ailenin uyumlu atmosferini bozabilir. Böyle durumlarda yapılacak en doğru iş, aile üyelerinin aykırı buldukları fikir ve görüşleri hiç bir zaman gizlemeden ortaya koymaktır. Bu konudaki açılımların ana-babaya yapılması ilgili fikir ve görüşler konusunda daha tutarlı destek veya yeni yapılanmalar gidilmesine yol açabilir. Bu konuda yapılan araştırmalarda erkek çocukların annelerini, kız çocukların da babalarını kendilerine daha yakın hissetmektedirler. Aile üyeleri tarafından hoş karşılanmayan veya alternatif yönlerinin ortaya konulması fikir veya görüşü ortaya koyan aile bireyi tarafından bazen hoş karşılanmayabilir. Bu durumlarda yapılacak en iyi çözümlene alternatif açılımlara açık olunmasıdır. Toplumdaki sosyal gelişmeyle beraber aile üyeleri arasında da bir fikir etrafında birleşme önemli olmaktadır.

2.1. Araştırmak - Dinlemek

Aile üyelerinden birisi diğer aile fertlerine karşı haksız bir davranış içine girdiğinde, bu durumun sebebini araştırmak daha yararlı olabilmektedir. Örnek olarak babanız bir zamandan beri sinirli olup davranışları ile aile üyelerini arasında çeşitli gerilimlere sebep olmaktadır. Belki bunun temelinde çalışma hayatından kaynaklanan etkenlerin rolü

⁹⁹ Haynes, W. Warren/Massie, Joseph. L.,/Wallacer, Marc J., Management Analysis, Concept and Cases, s.223

vardır. İşleri iyi gitmemiş olabilir. İş stresinin aileye yansması olabilir. Böyle durumlarda diğer aile fertleri gerilim içindeki ailenin üyesine veya babasına yardım ederek birlikte paylaşım ve onları teselli etme yoluna gidilmesi uygun yol olarak görülmektedir. Ateşin üzerine benzinle gidilmenin yerine suyla gidilmesi yani çeşitli faktörler sonucunda gerime girmiş olan aile fertlerine destek çıkılması; aile üyeleri arasındaki anlaşmazlığı ve gerilimi uzlaşmaya, bütünleşmeye çevirmiş oluruz.

Sorunları anlama ve araştırmada algı farklılıkları, eğitim düzeyi, kültür değerleri gibi faktörlerle değişiklik gösterir. Kendini karşısındakinin yerine koyarak onu anlamaya çalışmak aslında her insanın yapabileceği iştir. Aile ortamında sık sık karşılaşılan "Ben senin yerinde olsaydım, şöyle şöyle yapardım..." ifadesi her bireyin kendi objektif değerlendirmesinin bir ölçütüdür. Böyle bir durumda yapılacak birinci yöntem aile fertlerini olduğu gibi kabul etmek, ikincisi alternatif yolların sunulmasıdır. Hiç kimse karşısındakinin yeniden biçimlendirme kudretine sahip değildir. Ancak onu olduğu gibi kabullenmekle, kendisini değiştirme gücü verilmiş olur. Sorunların araştırılmasında aile üyeleri arasındaki kişilik ve diğer farklılıkların önceden hesaba katılması gerekir. Asgari payda üzerinde birleşmelerde aile ortamındaki gerilimleri ortadan kaldırabilir. Önemli olan farklılıkların çözülmeye değil, bütünleştirmeye yol açması önemlidir. Aile farklılıklarının simgelendiği bir ortam, gerilimlerin anlaşılmasında ve bütünlük sağlanmasında birinci basamağı teşkil eder. İkinci basamak ise ailenin amaçları ile kişisel yani ailedeki fertlerin amaçlarının aynı noktada birleştirilmesi gerekli olmaktadır. Yönetim ve çalışanların da işyerlerini kendi amaçları doğrultusunda entegre edilmesi aynı tablonun oluşmasını sağlayabilmektedir.

1.3. Aile üyelerinin rol ve statüleri, Sorumlulukların ve İş paylaşımı

Aileyi teşkil eden fertler arasında sorumlulukların ve iş paylaşımının yapılması sağlıklı ilişkilerin kurulması açısından önemli olmaktadır. Aileyi meydana getiren her üyenin kendi rol ve statünün gerektirdiği sorumlulukların ve paylaşımın eşit şekilde dağıtılması gerekir. Örneğin bir evde yalnız annenin bütün ev işlerini yüklenmesi gibi bir haksızlığa meydan verilmemesidir.. Bunları büyük ablanın veya herhangi bir tek kişinin üzerine bırakmak ta haksızlık olur. Üyeleri arasında işbirliği ile çalışılan aile en mesut ailedir. Aile fertlerinin sorumluluklarının bilincinde olması gerilimlerin azalmasına yol açabilmektedir. Ailenin yapması gereken işlevi yalnız bir kişinin omuzlarına bırakılmamasıdır.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Armstrong, M.A. Handbook of Personnel Management Practice, p. 25-26

Yapılan bir araştırmada¹⁰¹ aile fertleri arasında görüş farklılıklarının ortaya çıkmasında birinci sırada kılık-kıyafet konusunda, ikinci sırada arkadaş seçiminde, üçüncü sırada para harcamada etkili olabilmektedir. Aile fertleri arasında herhangi bir görüş farklılığı olmamasıyla ilgili oran incelendiğinde bu oran erkeklerde %34.6, kadınlarda ise % 35.9 oranındadır. Erkekler ve kadınlar kategorisinde aile'de görüş farklılıklarının olması erkek grubundan alınan cevaplarda%65.4, kadınlarda ise %64.1 olarak ortaya çıkmaktadır.

Aile üyeleri arasında ilişkilerde gerilim olduğunda ilk planda aile bunları kendi arasında halletmeye çalışmaktadır.

Tablo1: Aile sıkıntı ve darda kaldığı zaman başvurulduğu yer (kır ve kent bazında)

	KIR(%)	KENT(%)
Kendi eşine	47.0	59.0
Aile fertlerine	36.0	26.0
Akrabalara	7.0	5.0
Arkadaş,Büyükler ve resmi kurumlar	9.0	10.0
Diğer	1.0	1.0
TOPLAM		

KAYNAK;ACAR, A.Türk Aile Yapısı, sh:232

Tablo'da görüldüğü gibi aile darda veya sıkıntıda kaldığı zaman kendi eşine açılma ve onunla sıkıntıyı paylaşma oranı kırdaki % 47.0,kent merkezlerinde ise 59.0'dır. Bu oran kır ve kent arasında % 12'lik bir farklılık göze çarpmaktadır. Bunun temelinde aile'de kentleşmeyle beraber aile ortamında sevinç ve sıkıntıların birlikte paylaşma bilincinin daha geliştiğini göstermektedir. Kırsal alanda ise birlikte paylaşım oranının düşük olmasının iki sonucu ortaya çıkmaktadır. Birincisi kırsal alanda erkek biraz daha kendi işini kendisi imkan ve yetenekleriyle halletme durumudur. İkincisi ise tablo'da görüldüğü gibi diğer aile fertleri ve akrabaları ile paylaşım isteme durumu ortaya çıkmaktadır. Nitekim Kır ve kent arasındaki %12lik oran, aile fertleri ve akrabalar ile paylaşım oranının toplamını da ifade edebilmektedir. Akrabalardan yardım isteme ve onlara sıkıntıların paylaşım oranı kent merkezlerinde %5' düşmektedir. Bu durum kırsal alanda kente göre akrabalık ilişkilerinin daha yoğun olduğunu göstermektedir.

¹⁰¹ Türk Aile Yapısı Araştırması,s:276

1.4. İlişkiler sistemi

Her kurum amaçlarını gerçekleştirmek için ahenkli bir işbirliği içerisinde olabilmesi için ilişkiler sisteminin ve sağlıklı bilgi akışının sağlanması gerekir. Özellikle insan yönetiminde ve insan ilişkilerinde başarılı olabilmek için, kişilerle olumlu iletişim kurabilmek, onlarla anlaşma ve uzlaşma yollarını bilmek gerekir. Öncelikle de kişilerin doğal yapısındaki genel çelişkiler ve özellikleri iyi analiz etmek gerekli olmaktadır.

Aile'de ana-babanın çocuklarıyla olan ilişkilerinde dengeyi sağlamaları gerekir. Çocuklar ve cinsiyet arasındaki farklılıklar çocukların kişiliklerinde ve davranışlarında bozulmalar meydana getirebileceği dikkate alınarak ilişkiler yumağı. buna göre kurulmalıdır. Sanayi devriminden sonra ekonomik faaliyetlerin aliden fabrikaya, dışarıya taşınması sonucu aile fertleri değişik yerlerde çalıştıklarından dolayı ilişkiler sistemi giderek daha da önem kazanmaktadır. Çocuğa eğitiminin sağlanması toplumda diğer kuruluşlara geçmesinden sonra ailenin önemli işlevlerinin başında çocuğuna kişilik kazandırması ve sosyalle etmesi gelmektedir. Ana-babanın yalnız kendi ferdiyetçi hayat tarzını düşünerek diğer aile fertlerine ilgisiz kalması, yeterli iletişimin kurulması aile üyeleri arasında yabancılaşmayı beraberinde getirmektedir. Bunun oluşmasıyla aile fertleri arasında derin uçurumlar, ortak payda üzerinde birleşememe ve ailenin sağladığı ortak sorumluluk ve dayanışmanın eksikliği sonucunda bencillik ön plana geçme tehlikesiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

1.5. İşbölümü:

Aile üyeleri, rol ve statüleri çerçevesinde amaçları doğrultusunda amaçları yapılacak eylemlerin çeşitli ölçütlere göre parçalara ayrılması ve herkesin yetenek ve uzmanlığı alanında yapabildiği işleri üstlenmesi rasyonel işbölümü oluşmasına yol açabilecektir.¹⁰²

Aile üyeleri arasındaki işbölümü toplumların gelişme düzeyleri ile yakın ilişkisi vardır. Gelişmemiş toplumlarda ava gitmek veya ailenin ekonomik yönden desteklenmesi erkeklerin, buna karşılık çocuğun bakımı ve ev işleri ile uğraşmak ise yalnızca kadınların görevi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla ailede işbölümü cinsiyet yapısıyla belirlenmekteydi. Cinsiyet faktörüyle belirlenen bir işbölümünde temel ölçü toplumun norm ve değerleri önemli rol oynamaktadır. Toplumun norm ve değerlerine aykırı oluşumlar bireyin kendi iradesi dışında olduğundan bir anlamda toplum tepkisinin riskliğini de beraberinde getirmektedir. Toplum değerlerinin bireyin kendisinden önce oluşmuş ve kendisinden sonra da varlığını sürdüreceği bir iş bölümüne ilişkin normlara uymaya zorlanmaktadır.

¹⁰² Appleby, Robert c., Modern Business Administration, (Forth Edition) Boston, 1987, p.66

Gelişmiş toplumlarda ise toplumun norm ve değerlerini oluşturan kültürün önemli bir özelliği ise gelişmeye ve yeniliğe açık olmasıdır. Sözde norm gibi görünen değerlerin kalıpları içinde sıkışmış bir değer ölçüsünün aksine kültürel norm ve değerleri ortadan kaldırmayan yenileşmeler ve gelişmeler ailedeki cinsiyet işbölümünü monoton hale getirmemektedir. Toplum yapısı giriftleştikçe iş bölümünü belirlemede cinsiyet faktörlerinin etkinliği azalmaktadır. Böyle toplumlarda bireylerin beceri ve yetenek kapasiteleri ekonomik faaliyetin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. İş bölümü hem toplumsal bütünleşmeyi, hem toplum düzeninin korunmasını ve hem de bireyin kuruluşlar arasında karşılıklı bağımlılığın sonucu olan dayanışmayı sağlamaktadır. İş bölümünün sonucu olan bu tür dayanışmaya organik dayanışma denilmektedir.¹⁰³ İşbölümünün oluşturduğu organik dayanışma, toplumun bütünlüğünün korunmasında önemli rol oynadığı gibi, toplumun temel birimlerinden bir olan ailede de fertler arasında gerçekleştirilen iş bölümü organik dayanışmaya ve dolayısıyla aile bütünlüğünün korunmasına yardım etmektedir. Ancak ailede iş bölümünü belirleyen ölçütler ile karmaşık bir toplumda iş bölümünü belirleyen ölçütler farklıdır. Ailede iş bölümü yaş ve cinsiyet faktörüne ve bireyin aile içindeki statüsüne göre belirlenmektedir. Aileyi oluşturan fertler arasında devamlı olarak yüzyüze ilişkiler bulunmaktadır. Dolayısıyla aileyi oluşturan fertler kan ve evlilik bağlarıyla bağlıdırlar. Ailenin bütünlüğünü sağlayan yalnızca iş bölümü değildir. Duygusal bağlılık, kan bağları, ortak amaçlar, ortak değerler vb. özellikler aile bütünlüğünün sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu unsurlarda meydana gelen çözümler ve uyumsuzluklar aile içinde gerilimlere yol açabilmektedir.

Ailede iş bölümü konusunda ortaya çıkan gerilimler arasında kararlara katılma, statü, ailede kadının çalışması, ev işleri başta gelmektedir. Ailede Durkheim'in ifade ettiği gibi kadın ve erkek arasında cinsiyete dayanan kesin işbölümü aile yaşamının temelini oluşturmaktadır. Ancak modernleşme ile birlikte bunun toplumların yapısı ile şekilleneceği, kadın ve erkek arasında devamlı bir bağlılığın söz konusu edilemeyeceği hususu da belirtilmektedir.¹⁰⁴

1.6. Koordinasyon ve Yardımlaşma

Koordinasyon, yönetim fonksiyonlarından birisidir. Koordinasyonun sağlandığı bir yerde birimler ve kişiler birbirleriyle uyumlaştırılması, aralarında işbirliğinin sağlanması ve kişilerin amaç etrafında yoğunlaşmaları koordinasyonun oluşturulması ile sağlanır.¹⁰⁵

¹⁰³Durkheim, E., *The Division of Labor in Society*, The Free Press, New York, 1965, sh:151-152

¹⁰⁴Durkheim, E., a.g.e, sh:58-60

¹⁰⁵Tortop/İşbir/Aykaç, *Yönetim Bilimi*, s.148

Aile yapılarındaki değişimler, aile içi rollerde de değişimler ortaya çıkaracaktır. Bu rollerdeki değişim, öncelikle kadın ve erkeğin rollerinde odaklaşmaktadır. Aile fertlerinin iş rolleri de ailedeki rollerdeki değişmeyi de etkileyeceği ifade edilmektedir.¹⁰⁶ Mekan değişikliği sonucunda farklı bir iş yapısına ve iş ilişkilerine giren ailelerin karı koca ilişkileri de değişecektir. Bu değişimde etkili olan bir çok etmenler vardır. Bu etmenleri içten ve dıştan gelen etmenler olarak da ifade edilir.

Çalışan kadın açısından çoğu zaman enerjisini dışarda yitiren kadın, eve döndüğünde çok yorgun olmaktadır. Eşinin uzun süre dışarda çalışması ve eve dönüşünde çok yorgun olması nedeniyle kocanın ev işlerindeki katkısının da olması beklenmektedir. Özellikle ev işlerine yardım konusunda toplumda eşitçi rol ilişkilerinin kurulması imajı yaygınlık kazanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda ailede erkeklerin eşlerine ev işlerine yardım ettikleri görülmektedir. Ailede babanın binici ve en önemli görevi ailenin geçimini temin etmek, kadının görevi ise ev işi yapmak birinci plandadır. Ailede genel olarak erkek ve kadının görevleri konusunda yapılan bir araştırmada¹⁰⁷ Erkeğin aile içindeki en önemli görevleri nelerdir? Sorusuna çeşitli alternatif seçenekler içinde birinci sırada %94.56 ile "ailenin geçimini sağlamak" tercihi başta gelmektedir. İkinci sırada "ailenin güven ve korunmasını sağlamak" yer almaktadır.

Tablo: Erkeğin aile içindeki en önemli görevleri (Çok seçenekli)

	KIR	KENT	TOP.
Ailenin geçimini temin etmek	96.67	92.97	94.56
Ailenin konut ihtiyacını temin etmek	20.71	20.66	20.68
Ailenin güven ve korunmasını sağlamak	47.38	49.31	48.48
Ailenin sosyal güvenliğini temin etmek	20.99	25.63	23.64
Çocukların benimseyeceği değer hüküm. tesbit etmek	9.56	8.54	.98
Ailenin nihai kararlarını vermek	6.23	6.27	6.25
Aileyi temsil etmek	20.38	24.04	22.47
Ailedeki işbölümünü belirlemek	3.53	2.23	2.79
Çocukların eğitimi ile ilgili kararları vermek	7.05	7.58	7.35
Çocukların emniyet, güven duygusu gelişimini sağ.	3.69	6.19	5.12

¹⁰⁶ Pleck, J.M. "Work-Family role System" Social Problems, XXIV; Number:4 (april,1977), p.417-418

¹⁰⁷ Türk Aile Yapısı Araştırması, DPT, sh:139

Görev ve alışkanlıkların gelişmesini sağlamak	1.94	3.50	2.83
Ailedeki kadın ve kızların davranışlarını denetlemek	2.36	1.37	1.80
Bilinmeyen	0.41	0.14	0.61

Kaynak: Türk Aile Yapısı Araştırması,sh:139

Aide erkeğin en önemli görevleri ile ilgili düşünceler eğitim seviyesinin yükselmesiyle kırsal ve kent bazında değişmektedir. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle birinci sıradaki ailenin geçimini sağlamak oranı düşmektedir.

Tablo: Eğitim Düzeyine göre erkeğin aile içindeki önemli görevleri

	İlkokul	Lise	Y.O.	Y.Lisans
Ailenin geçimini temin etmek	96.10	90.71	83.20	76.98
Ailenin konut ihtiyacını temin etmek	21.90	17.05	11.33	4.21
Ailenin güven ve korumasını sağlamak	48.60	49.21	47.91	48.41
Ailenin sosyal güvenliğini temin etmek	22.43	26.17	31.15	47.02
Çocukların benimseyeceği değer hüküm. tesbit etmek	9.64	8.30	7.94	7.32
Ailenin nihai kararlarını vermek	6.18	6.91	7.20	3.10
Aileyi temsil etmek	21.98	28.06	31.11	33.65
Ailedeki işbölümünü belirlemek	2.68	1.93	2.30	3.62
Çocukların eğitimi ile ilgili kararları vermek	7.40	7.45	10.86	12.05
Çocukların emniyet, güven, duygularının gelişimini sağ.	4.77	7.12	7.66	10.88

Görev ve alışkanlıkların gelişmesini sağlamak	2.41	4.25	7.12	14.33
Ailedeki kadın ve kızların davranışlarını denetlemek	1.89	1.26	1.01	0.00
Bilinmeyen	0.32	0.41	0.27	1.11

Kaynak: Türk Aile Yapısı Araştırması,sh:139

Tablo'da görüldüğü gibi Yüksek eğitim almış kadınların aile geçimine katkısı artmaktadır. Sonuç olarak ailenin geçim görevini tamamen erkeklere verme düşüncesi azalmaktadır. Sosyo-ekonomik faktörlerin etkisiyle kadınların eğitim yoluyla toplumda bir mesleğe sahip olması, çalışma hayatına girmesi ve bunun beraberinde getirdiği sosyal hareketlilik ve kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması aile içindeki ilişkilere de yansımaktadır¹⁰⁸.

Eğitim seviyelerine göre ailenin sosyal güvenliğini sağlamak ilköğretim ve diğer eğitim düzeylerine oranla Y.Okul veya Y.Lisans yapmış olanlarda daha yüksek görülmektedir. Burada diğer önemli bir husus çocukların eğitimi ile ilgili kararlara verme kategorisi incelendiğinde yüksek eğitim alanlar bazında bu konudaki oranına nispeten bir yükselme trendi görülmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların eğitimi ile ilgili kararlarda aileler daha yakından ilgilenmektedirler. Yüzyüze yapılan mülakatlarda da aileler çocukların eğitim alacakları alanlarda veya kurumlarda belirleyici olma özellikleri ortaya çıkmaktadır¹⁰⁹.

Ailedeki gerilimlerin oluşmasında erkeğin ev içi işlere katılma durumlarında da meydana geldiğini ifade etmiştik. Özellikle çalışan kadınların iş dönüşlerinde yorgun olduklarından bazı ev işlerinde veya çocuklarla ilgili bazı yapılması gereken işlerde eşinden yardım beklentisi içinde bulunmaktadırlar.

2. Yönetim Politikalarında Değişim

Her işletmenin ve dolayısıyla her yöneticinin kendine özgü politikaları vardır. Bu politikaların oluşturulmasında kurumun / ailenin amaç ve hedefleri doğrultusunda yaşama ve geliştirmeyi ilgilendiren hareket tarzı ve ilkelerin etkisi vardır.

¹⁰⁸ Ogburn, W.F., Nimkoff, Technology and Changing Family,Page:135

¹⁰⁹ Acar,A. Türk Aile Yapısı,İst.,sh:348

2.1. İşlevlerdeki Değişme

Toplumda veya kurumlarda meydana gelen değişimlerin gerçekleştirilmesi için iki esas öğeden birisi değişimin başlatılacağı örgütsel çevre, diğeri ise değişimin sunulma biçimidir. Uygun bir çevre değişimin uygun bir biçimde başlatılabilmesi için ön koşulu olduğu için bu iki değişken arasında doğrudan bir ilişki mevcuttur.¹¹⁰ Değişimin içten veya dıştaki etkilerinden dolayı meydana gelmesi işlevlerdeki değişmeyi de beraberinde getirmektedir.

Sosyal bir kurum olarak aile önemli işlevlere sahiptir. Toplumların çoğunda aile, ekonomik, duygusal, cinsel, ekonomik ve eğitimsel fonksiyonları yerine getiren aile, üyeleri üzerinde sosyal kontrolü koruyan, çocukların kişilik kazandırılmasında, sosyal kontrol ve duygusal etkileşim işlevlerinde daha önemli bir konuma gelmiştir.¹¹¹ Aile kurumu da toplumun en küçük birimi olduğuna göre toplumların gelişme aşamalarına göre farklı özellikler taşıyabilmektedir. Kentleşme ve sanayileşme ile birlikte hemen tüm toplumlarda işlevleri bakımından önemli bir değişime uğradığı, işlevlerinin pek çoğunu yitirerek diğer kurumlara devrettiği görülmektedir. Kentleşme ve sanayileşme ile beraber ailenin işlevlerinde değişme, bu işlevlerin yok olması anlamına gelmemektedir. Ailenin bazı işlevlerinin toplumdaki diğer kurumlara geçmesiyle çocuğun formel eğitiminde aile destekleyici ve rehberlik görevi yapmaktadır. Çocuk zamanının çok az bir zamanının ailede geçirmesine ve toplumdaki ikincil grup ve sosyal aktivitelerle daha fazla zaman sürecinde etkileşimler olmakla birlikte yine sosyalleşme olgusunda ailenin temel rolü¹¹² geçerliliğini korumaktadır.

Konumuz açısından aile bireyleri kendi üzerlerin düşen işlevleri yerine getiremez veya bu işlevlerde tıkanma olduğu zaman ailede gerilimler başlamaktadır. Bir çok sosyal bilimci modern endüstriyel toplumlarda ailenin çoğu işlevleri yitirdiğini ileri sürerler. Oysa yapılan araştırmalarda aile geçmişte olduğundan daha fazla özelleşmesine rağmen önemini hala azalmamıştır. Böylece ailenin temel işlevlerinden bazılarının toplumdaki kurumlara geçmesi diğer işlevlerin önemini daha da arttırmıştır.¹¹³ Aile kendi üzerine düşen bu işlevlerden kaçındığı sürece veya ailenin belirli üyelerinin yapması beklentisi içine girilmesi olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu işlevlerdeki değişimlerden bazıları şunlardır¹¹⁴

¹¹⁰ Enders, Richard E. Successful Management of Change "Personnel Administration and Public Personnel Review, July-August, 1972, p.10

¹¹¹ Good, W., "The Role of the Family in Industrialization", Selected Studies in Marriage and the Family, Page:64-68

¹¹² Phillips, Bernard S. Sociology, Social Structure and Change, Page:105

¹¹³ Haralambos, H., Heald, Sociology Themes and Perspectives, Page:355-357 ayr. Elliot and Merrill, Social Organization, Page:229-230

¹¹⁴ Ogburn, W.F., Nimkoff, M.F., Technology and The Changing Family, Page:189

- a. Ev üretiminden uzaklaşarak ailenin tüketim birliği haline gelmesi
- b. Eşlerin işlerinin ayrılması, fabrikaya veya diğer alanlara geçiş
- c. Kadınlarda eğitim seviyesinin yükselmesi ve çalışan kadın oranlarında artışla beraber ailede otoriter ve paylaşımında söz sahibi olması
- d. Toplumdaki kurumların artarak çocuğun bakımı ve korunmasındaki işlevin bu kurumlara geçmesi
- e. Eğlencenin değişmesi ve sosyal faaliyetlerin toplumdaki diğer organizasyonlara geçmesi sonucunda birlikte eğlenme ve sosyal faaliyetlerin içerik açısından değişimi

Bu işlevlerdeki değişimlerin yoğunluğu ve oranı ailenin toplumdan etkilenme derecesine bağlıdır. Bu işlevlerden kaynaklanan gerilimlerin giderilmesi için evlenmeden önce kadın ve erkek arasında uzlaşmanın ve paylaşım düzeni konularında açık görüşmeler yapılması daha uygun görülmektedir.

Toffler, sanayi çağını ikinci dalga olarak kabul ederek üçüncü dalga'da sanayi ötesinde elektronik köşkte ailenin, nüfusun önemli bir bölümünün evde çalışmaya yol açarak topluma istikrar getireceğini, gelişen teknoloji ve evlere kadar giren bilgisayar, atari ve eğitim programları sonucu geniş ailede görülen eğlence merkezinin yine aile birimine dönüş yapacağını¹¹⁵ ifade etmektedir.

Teknolojik gelişme sonucunda bilgisayar ve çeşitli endüstriyel eğlence sistemlerinin gelecekte aile biriminde odaklanacağını ifade edilirken fazla zaman aralığı olmadan, bu günümüzde olağan duruma gelmiştir.

2.2. Hayat Tarzının Değiştirilmesi

Kurumların amacı mevcut durumdan daha iyi yere getirilerek verimliliğin artırılması olduğuna göre aile kurumunda da fertlerin daha iyi ve yüksek refah seviyesine ulaşma çabaları görülebilmektedir. Ekonomik şartları gerektirdiği bir geçim standardına sahip olabilme verimliliği etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Aile'de geçim standardına optimal seviyede sahip olunması durumunda çeşitli gerilimlerin oluşması önlenmiş olur. Yeterli ücret almaya kişinin hem kendi çalıştığı kurumla hem de aile üyeleri ile değişik gerilim ortamlarının oluşmasına yol açabilecektir.

Hayat tarzının oluşumunda ailenin gelir seviyesi ile bulunduğu tabaka ile yakından ilişkisi vardır. Hayat maddi yönünün göstergesi olan barınma, beslenme, giyinme, sağlık, iletişim sistemleridir. Hayat tarzının maddi olmayan yönünü ise aynı tabakaya mensup fert ve ailelerin davranış ve değerler sistemine göre mal ve hizmetlerden yararlanma biçimidir. Aynı

¹¹⁵ Toffler; A., Üçüncü Dalga, (Çev: A. Seden) sh:292

gelire sahip olan fert ve ailelerin tasarruf ve tüketim alışkanlıklarında farklılıklar görülebilmektedir. Toplumda fertler çoğunlukla meslek, eğitim, gelir seviyesi ve hayat tarzı yönünden sosyal tabaka içinde daha üst dilimlerde yer almak arzusunu her zaman taşıyabilirler. Her sosyal tabakadaki ailelerin hayat tarzını oluşturan değerler diğerlerinden farklıdır. Herhangi bir sosyal tabakada buluna aile, toplumun değerlerine bağlı, örf ve adetler çerçevesinde sosyal normlara bağlı, aile içi ilişkiler sisteminde bağlılık duyguları sıkı ve tüketimde gösterişten uzak üst seviyede bir hayat tarzını benimseyebilir. Bir başka ifade ile fertlerin bulunduğu tabakada gösteriş tüketiminin artmasına rağmen optimal bir tüketim anlayışının hakim olduğu bir hayat tarzını benimseyebilir. Bu benimsemenin arkasında inanç ve değerler sisteminin oluşturduğu kültür kodları yer almaktadır.

Günümüzde sosyal değişme ve gelişme kaçınılmaz olduğundan aile kurumu da bu değişmelerden etkilenenecektir. Değişme ile birlikte evin döşenmesi, mobilya seçimindeki farklılıklar, çocukların eğitim sistemi (eğitilme sistemi), tüketim alışkanlıkları da değişebilecektir. Bu değişimlerden etkilenmemek veya kaçınmak imkansız olduğundan, bu değişimlerin sosyal fayda haline dönüştürülmesi, bir bütünleşme sağlanması daha rasyonel çözümlerdir.

Ailedeki bu değişimlerin oluşturduğu (diğer faktörler de olabilir) gerilimlerinin oluşumunda ailenin bulunduğu sosyal statüden daha iyi bir statünün sağladığı daha iyi hayat tarzı umuduyla evden kaçmalar, giyim kuşam konularında çeşitli anlaşmazlıklarda etkili olabilmektedir. Ailenin tarzını belirleyen hayat standartlarında görülemeyen iyileşmeler belirli bir dönem sonucunda ailenin çözülmesine zemin hazırlamaktadır. Bu çözümlerin önlenmesi için aile üyelerinin olgusal durumlara ilişkin çözümler yapmasına bağlıdır.

2.3. Yönetim Politikalarının Yol Açtığı Gerilimler ve Olumsuzluklar

Ailedeki gerilimlerin oluşturduğu krizlerde içve dış faktörlere bağlı olarak gelişen bir takım olumsuzlukların giderilmesi ailenin uyum içinde olması için düzenlemelerin yapılması gerekir. Aile üyeleri arasında güven duygusunun geliştirilmesi, açık bir iletişim ortamının oluşturulması ve aile içi çatışmaların oluşmaması için işbirliği ve uyumun sağlanması birinci planda yer almaktadır. Aile üyelerinin işlev ve eylemlerinde meydana gelen bozulma ve sapmalar, yukarıda ifade edilen unsurların zayıflaması veya ortadan kalkması sonucu oluşabilmektedir.

Son yıllarda içki tüketiminin arttığı ve bu konuda kadın alkoliklerin sayısının gittikçe artarak kadınların alkol bağımlılığı oranlarında yükselmeler

görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda kadınların alkol bağımlılığı kazanmalarında etken olan faktörlerin ilk iki önemli unsurları şunlardır:

1. Aile içindeki karı-koca kavgaları(geçimsizlik)
2. Kitle iletişim araçlarında,program ve filmlerde kadınların sık sık içki içimlerine özenme

Aile yapısındaki radikal değişmeler veya ailenin hızlı değişimi sonucunda meydana gelen istikrarsızlığın yaygınlaşması zaman süreci içerisinde toplum yapısını tehdit edici bir niteliğe dönüşmesi kaçınılmaz bir realite olarak ortaya çıkmaktadır. Ailede meydana gelen problem veya olumsuzlukların giderilmesi aile ortamında işbirliğinin, güvenin, sorumlulukların, karşılıklı rol ve statülere saygılı olunması¹¹⁶ ile mümkün olabilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Aile toplumun en küçük organizasyon olduğuna göre aile üyelerinin her birinin ailedeki rolünü, statüsünü ve sorumluluklarını bilmesi gerekir. Bu unsurların yerine getirilmemesi durumunda aile içindeki gerilimler daha da artarak devam edecektir. Bunun için aile’de sosyal sorumluluk politikalarının oluşturulması gerekir. Aile’de belli bir amaca göre (ailenin) çalışmaları sağlıklı, güvenli bir kurumun davranışını yansıtır. Bu sosyal sorumluluk politikaları kısaca şunlardır.

1. Adaletin ve dürüstlüğün sağlanması
2. Anlayışın sağlanması
3. Gerekli rolün yerine getirilmesi
4. Katılım ve Paylaşım

Evlenirken eşlerin eş seçiminde; bir organizasyon kurulurken göz önüne alınması gereken ilkeleri analiz edebilen, amaç ve hedeflerini paylaşabilecekleri, anlayabilecekleri ve uyuşabilecekleri kişiler tercih edilmelidirler. Artık sosyal gelişme sonucunda eşelerin kendi geleceklerini belirleme fırsatı, geleneksel aileden modern aileye geçişi hızlandırmıştır. (Geleneksel yönetim kuramından Modern Yönetim Kuramına geçiş gibi) Globalleşen dünyamızda yeni yönetim tekniklerinin aile idaresinde de etkili olduğunu göz önüne alarak stratejik durumlara göre yeni oluşumların sosyal yapıyı ve sosyal bütünleşmeyi sarsmadan uygulanması daha rasyonel olarak görülebilmektedir. Bu konuda bazı tavsiyeler ifade edilebilir.

Aile fertleri arasında açıklığı sağlamaya çalışın, her şeyi açık olarak konuşulması gerekir. Bilgilendirmek daha akılcı yol olarak ortaya çıkmaktadır.

¹¹⁶ Maciver and Page, Society, p.248

Sağlıklı ve gerilimsiz bir evlilik yürütebilmek için toplumda olduğu gibi ailede de karşılıklı sevgi, saygı, özveri ve hoşgörülü bir ortamın sağlanması gerekir.

ABSTRACT

THE PLACE FOR MICRO ANALYSIS OF MANAGEMENT CONCEPT: FAMILY

Family is a social group of which essential activity is similar to management. The family is organized and grouped into the managerial function and tasks. Especially communication is essential to all phases of the managerial process as in the family. In the family objectives and values are set in planning and are oversaw so that the appropriate organizational structure can be devised. Similarly all the managerial functions are reflected in family functions and values. All changes in organizational function had altered nearly phases of family relation and management relation.

Keywords: Management, Family, Management Function

KAYNAKÇA

- Appleby, Robert C., Modern Business Administration, (Fourth Edition) Boston, 1987
- Armstrong, M.A. Handbook of Personnel Management Practice, Billing&Sons Ltd. London, 1984
- Durkheim, E., The Division of Labor in Society, the Free Press, New York, 1965
- Elliot and Merrill, Social disorganization, Harper, New York, 1961
- Enders, Richard E. Successful Management of Change "Personnel Administration and Public Personnel Review, July-August, 1972
- Good, W., "The Role of The Family in Industrialization", Selected Studies in Marriage and the Family
- Haralambos, H., Heald, sociology Themes and Perspectives, University tutorial Press, 1983 Haynes, W. Warren/Massie, Joseph L. / Wallace, Marc J. Management Analysis, Concept and Cases, Maciver and Page, Society, Macmillan, London, 1962
- Koontz, H./O'Donnel, C. Weihrich, H. Essentials of Management, Mc Graw-Hill, Intern, Edition, Toronto, 1986
- Ogburn, W. F., Nimkoff, m.F., Technology asnd Changing Family, Houghton, boston, New York, 1995
- Phillips, Bernard S. Sociology, Social Structure and Change, McMillan, London, 1969
- Pleck, J.M., Work-Family Role System Social Problems XXIV; Number:4, (April, 1977)
- Toffler; A. Üçüncü Dalga, (Çev:A. Seden) Altı Yay., İst.
- Tortop/İşbir/Aykaç, Yönetim Bilimi, Yargı yayınları Ank., 1993
- Turner h., Family Social Organization, New York, 1968
- Türk Aile Yapısı Araştırması, DPT, Ank. 1992